

Nr 239.

Av herr **Näsgård**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till skogsvårdslag m. m.

I det förslag till skogsvårdslag, som framlägges i proposition nr 34, innebär huvudregeln i fråga om avverkning, 6 §, att utvecklingsbar skog icke må utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd avverkas annorledes än genom gallring, som är för skogens utveckling ändamålsenlig. I 7 § stadgas att avverkning av icke utvecklingsbar skog ej må å någon fastighet utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd så företagas, att större rubbningar i avkastningens jämnhet uppkomma.

7 § i propositionens förslag till skogsvårdslag motsvaras närmast av 10 § i det förslag från skogsstyrelsen, som legat till grund för propositionen. I skogsstyrelsens förslag hade nämnda paragraf det innehållet, att avverkning av skog, som icke är att hänföra till vare sig husbehovsskog eller stödskog, ej må å någon fastighet utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd så företagas, att större rubbningar i avkastningens jämnhet uppkomma. De paragrafer i skogsstyrelsens förslag, som behandlade husbehovsskog och stödskog, ha helt strukits i propositionens lagförslag.

I skogsstyrelsens förslag hade såväl de bestämmelser, vilka avsågo att skydda husbehovsskog och stödskog, som bestämmelsen att avverkning ej må ske på sådant sätt, att större rubbningar i avkastningens jämnhet uppkomma, till huvudsakligt syfte att ersätta den s. k. »jobbarparagrafen» i nuvarande lagstiftning, alltså den sedan år 1938 gällande inskränkningen i avverkningsrätten å nyförvärvade fastigheter. Bestämmelsen i 10 § rörande jämnhet i avkastningen avsåg emellertid därjämte att skydda intressen, som ej ha direkt samband med den fastighet, å vilken avverkning skulle äga rum. Denna bestämmelse skulle i första hand bli tillämplig på sådana skogsfastigheter, där skogsbruk drives utan samband med jordbruk, av vilka det övervägande flertalet äges av bolag. Därjämte berördes jordbruksfastigheter med större skogstillgångar än som erfordras såsom husbehovsskog eller stödskog. Sociala skäl ansågos i detta fall tala för ett visst avsteg från den rent ekonomiska principen för skogsskötseln, och syftet var att motverka alltför stora kastningar i fråga om den varje år avverkade virkeskvantiteten. Skogsstyrelsen framhöll, att det vore av vikt att skogsavverkningen i en viss trakt eller landsdel kunde hållas någorlunda jämn med hänsyn till såväl sysselsättningsmöjligheterna för arbetare i skogsbruk och skogsindustrier som tillgodoseendet av industriernas virkesbehov. Frågan vore jämväl av betydelse för kommunernas skatteintäkter.

Enligt propositionen bli även de mindre skogsfastigheterna underkastade tvånget att av sociala skäl företaga avverkningarna så, att större rubbningar i avkastningens jämnhet icke uppkomma. Stödskogsbegreppet innebär där- emot, att jämn arbetstillgång och — där så är möjligt — jämn inkomst skall beredas fastighetens innehavare och den å fastigheten sysselsatta arbets- kraften. Det gäller i huvudsak familjejordbruken, och det torde knappast vara rimligt, att dessa skola jämnställas med storskogsbruket i fråga om skyldighet att genom jämn avverkning exempelvis garantera industriernas virkesbehov.

I ett i propositionen refererat yttrande av Sveriges skogsägareförbund, som representerar det större skogsbruket, har gjorts gällande att det skulle vara lättare att bedöma när en avverkning når den omfattning, att kravet på jämnhet i en orts skogsavkastning trädess för nära, om det gäller stöd- skogarna och andra små skogliga brukningsdelar, än om det är fråga om större skogsinnehav. Beträffande de verkliga storskogsbruket, som sträcka sig över en mångfald kommuner och kanske ligga inom flera skilda län, är — säger förbundet — ett sådant ståndpunktstagande en ytterligt svår och ömtålig fråga.

Det synes vara ganska klart, att t. ex. ett stort bolag, vars skogsinnehav sträcker sig över en mångfald kommuner, måste ha större ansvar i detta fall än ägaren av en jordbruksfastighet med stödskog. I ännu högre grad måste staten såsom skogsägare påtaga sig dylikt ansvar. Då stödskogsfrågan diskuterats har det hittills ansetts självfallet, att jordbrukaren under sämre skogskonjunkturer i stället för att avverka till avsalu skall kunna nedlägga en hel del arbete å den egna skogen i form av bl. a. skogsvårdande åtgärder, vilka i realiteten innebära en investering, som förr eller senare bör komma till uttryck i form av höjt värde å skogen samt ökad avkastning. Det bör ihågkommas att för de mindre skogsbruket med deras ringa tillväxtkvan- titet är en jämn årlig försäljning till avsalu ej möjlig, bl. a. med hänsyn till avverkningskostnaderna.

Föredragande departementschefen förklarar (s. 90 i propositionen), att stadgandet om begränsning i rätten att avverka icke utvecklingsbar skog endast bör ha till syfte att förhindra att avverkningar, som skulle medföra en större rubbning i virkesavkastningens jämnhet, få äga rum utan att lämp- ligheten av avverkningsåtgärden prövats av de skogsvårdande myndighe- terna. För att en större rubbning av avkastningens jämnhet skall anses föreligga, bör det vara fråga om en avverkning, vilken — i och för sig eller med hänsyn jämväl till tidigare virkesuttag — mera avsevärt överstiger vad som med hänsyn till storleken av det å fastigheten förefintliga virkes- förrådet och deltas sammansättning kan anses som ett normalt uttag från fastigheten. De variationer i virkesuttagens storlek, som — särskilt å fas- tigheter med relativt begränsad skogsareal — normalt kunna förekomma

på så sätt, att uttag sker blott med vissa års mellanrum, böra alltså ej föranleda tillämpning av ifrågavarande regel.

Det torde bli mycket svårt att utan anknytning till stödskogsbegreppet tillämpa bestämmelsen om jämn avkastning på de mindre skogsfastigheterna. Om industriens virkesbehov eller läget på arbetsmarknaden skall tillmätas större vikt än fastighetens bärighet på lång sikt, talar sannolikheten för att en strängare tolkning kommer att tillämpas, när konjunkturen äro gynnsamma, och en generösare, när motsatsen är fallet.

Stödskogsbegreppet infördes i lagstiftningen genom den ändring av jorddelningslagen, som genomfördes år 1937. Som huvudregel gäller, att fastighet, avsedd till jordbruk, även skall innehålla lämpligt belägen skog för tillgodoseende av nödigt husbehov. I orter med riklig skogstillgång, där det med hänsyn till ortens näringsförhållanden, för så vitt dessa äro grundade på förutsättningar av varaktig natur, för drivande av självständigt jordbruk i allmänhet är erforderligt att inom fastighetens gränser finnes skog utöver husbehovet, må avstyckning ske allenast så, att envar i för rättningen ingående jordbruksfastighet i mån av tillgång erhåller sådan skog, tillräcklig att utgöra varaktigt stöd för jordbruket. 1936 års egna hemsutredning, fastighetsbildningssakkunniga och 1942 års jordbruksutredning ha arbetat vidare på den grund, som lades genom 1937 års revision av jorddelningslagen.

Jordbruksutredningen framhöll bl. a., att förutom den betydelse den egna skogen har ur sysselsättningssynpunkt är den av stor betydelse för i och för sig ej fullt lönsamma jordbruk därigenom, att den åtminstone på lång sikt regelmässigt kan väntas giva brukaren ett visst tillskott till utjämnande av jordbrukets bristande lönsamhet ävensom därigenom, att den ger brukaren tillgång till skogsprodukter till ett förmånligare pris än om desamma skolat inköpas i allmänna marknaden. Slutligen har den egna skogen, enligt utredningens uppfattning, alltid ett ingalunda oväsentligt, ehuru ej i penningar direkt mätbart värde därigenom, att den kan användas för uppläggande av en kapitalreserv och på så sätt bereda jordbruksföretaget större motståndskraft och stabilitet. I propositionen till fjolårets riksdag angående riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitikerna förklarade föredragande departementschefen, att han i huvudsak kunde ansluta sig till de riktlinjer, som anförts av utredningen, och detta ståndpunktstagande föranledde icke någon erinran från riksdagens sida.

Det föreliggande förslaget till ny skogsvårdslag innehåller icke någonting, som är ägnat att föra denna för hela vårt bondejordbruk så betydelsefulla fråga vidare. Att stödskogsbegreppet uteslutits ur förslaget innebär en tillbakagång i det jordpolitiska lagstiftningsarbetet.

Det synes särskilt betänkligt, att fastigheter som endast ha husbehovs- eller stödskog enligt 7 § i lagförslaget skola vara underkastade samma

tvång att av sociala skäl företaga avverkningarna så, att större rubbningar i avkastningens jämnhet icke uppkomma, som föreskrivits för storskogsbruket.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring av 7 § i förevarande lagförslag, att avverkning å fastigheter med husbehovs- eller stödskog icke göres beroende av industriens virkesbehov eller andra fastigheternas bärighet ovidkommande skäl; samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till här för erforderliga ändringar i lagtexten.

Stockholm den 11 februari 1948.

Bernhard Näsgård.
